Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. | Число. | Джерзи Сіти, Н. Дж., понеділок, 7. падолиста, 1921. | VOL. XXIX. | No. 260. | Jersey City, N. J., Monday, November 7, 1921. | THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

МАЙНЕРСЬКА ЮНІЯ ВИСТАРАЛАСЯ О ЗДЕРЖАННЄ СУДОВОГО ЗАКАЗУ

ШІКАГО, 4. падолиста. — Майнерська юнія Ди Юнайтид Майн Веркерс оф Америка віднесла перед федеральним апеляційним судом в сім місті першу побіду в своїй боротьбі проти заказу судді Ендерсона з Індіянополис, котрий заборонив копалням задержувати при виплаті робітникам належитости для юній.

АДВОКАТ ЮНІЇ КРИТИКУЄ СУДДЮ ЗА ГОРЯЧКОВІСТЬ.

Перед судом зявилися три провідники місцевого округа майнерської юнії зі своїми адвокатами, жадаючи від суду здержання сили судового заказу судді Ендерсона на так довго, аж суд буде мав нагоду вислухати цілої справи як слід. Позовники виказували, що суддя Ендерсон пішов за далеко; він хотів не допустити до того, щоби майнерська юнія не організувала робітників в певній части Західної Верджінії, що йому видалося безправством, а щоби сього доконати, він старався підорвати юнії в самім корени, відбираючи їм право існовання через позбавленнє їх жерела доходів. Тому Ендерсон заборонив копалняним підприємствам задержувати вкладки для юнії, як до сього вони були зобовязані на основі контрактів з юніями.

Та знісши „систему обтягання" (чек-оф систем), суддя не знав, що він тим власне готов викликати страйк серед майнерських робітників. Заким ще робітничі юнії мали час заявитися в справі рішення судді, майнери самі, без юнійного приказу, стали виходити на страйк, так що в два дні по виданню рішення сотки майн не працювало, а другі були готові задержати працю кождої хвилі. Майнери уважали, що система задержування частини їх заплати для майнерської юнії являеться частиною їх контракту з властителями копалень; як ся точка потоптана, то не знати, чи цілий контракт що варта. Тому майнерські юнійні представителі відкликаються до суду, щоби він зніс радикальне зарядженне судді Ендерсона, бо воно може скінчитися тим, що Америці не стане під зиму вугля.

СУД ПРИЗНАЄ РАЦІЮ ЮНІЇ.

Три судді, засідаючі в суді, рішили здержати обовязуючу силу тої частини судового рішення Ендерсона, котра забороняє підприємствам відтягати робітникам юнійну вкладку від робітничої заплати. Ся частина рішення судді Ендерсона є неважна, аж доки не буде в суді повного переслухання в сій справі. Переслуханнє назначено на 16. падолиста.

СПОДІЮТЬСЯ ПОВОРОТУ РОБІТНИКІВ ДО РОБОТИ.

СПРІНГФІЛД, Илинойс, 4. падолиста. — Джан Луис, предсідатель юнії Юнайтид Майн Веркерс оф Америка, довідавшися про рішенне апеляційного суду в Шікаго про заборону судді Ендерсона, висловив надію, що майнери повернуть до роботи.

ПИТСБУРГ, ПА., 4. падолиста. — Филип Морей, віцепрезидент майнерської юнії, видав заяву, що як властителі копалень задержуть систему відтягання юнійних вкладок, то робітники не вийдуть на страйк.

ТЕРІ ГОТ, Індіяна, 4. падолиста. — В наслідок рішення апеляційного суду в Шікаго сподіються отворення на ново копалень в понеділок. Обчислено, що на страйк вийшло було 28.000 робітників.

НЮЙОРСЬКИЙ СТРАЙК МОЛОЧАРСЬКИХ ВІЗНИКІВ ТРЕВАЄ ДАЛІ.

НЮ ЙОРК, 4. падолиста. — Страйк 12.000 нюйорських молочарських візників треває далі.

Молочарські підприємці роблять всі зусилля, щоби зломити страйк і завести „отверту шапу". Вони всіми силами стараються наймати страйколомів, щоби викинути з роботи страйкуючих юнійних робітників. Молочарські компанії кажуть, що вони доручили учора коло половини того молока, яке вони доручують в звичайні часи, та що завтра їх служба ще більше поправиться. В той спосіб вони хочуть викликати серед робітників вражінне, що страйк засуджений на програнне-

В кількох частях міста знов повторилися заворушення на тлі страйку. Страйкарі нападали на вози з молоком ,побивали візників, виливали молоко і робили другі пакости молочарським компаніям. Поліція арештувала учора девятьох страйкарів.

ПОГОЛОСКИ ПРО НОВУ ПОЛІТИКУ ІМІГРАЦІЙНИХ ВЛАСТИЙ.

НЮ ЙОРК, 4. падолиста. — Один нюйорський адвокат заявив, що американські іміграційні урядники змінили свою політику супроти числа імігрантів.

Як відомо, іміграційні власти давнійше придержувалися строго закона про обмеження числа імігрантів до 3 процент їх числа в Америці та дивилися, щоби з жадної держави не прийшло на місяць більше, як одна пята частина числа, дозволеного на рік. Як в який місяць приїхало більше, як виносила місячна квота, то надвижку зараз відсилано назад до Европи. Власне щодо сеї надвижки іміграційні власти мали змінити свою політику о стільки, що імігрантів, приїзджаючих уже по виповненню дозволеного на місяць числа, задержують на Елис Айленд та записують як імігрантів на другий місяць.

ВЕЛИКИЙ ПОЖАР В НЮЙОРСЬКІМ ПОРТІ

В ночи з четверга на пятницю вибух великих огонь в нюйорському порті на правім березі ріки Гудсона; в місточку Вігокен занялися корабабельні причали і погоріли на просторі якої пів милі. Від пожару погоріло пять причалів, належачих до зелізниці Ірі, великий склад муки на пять поверхів, цілий поїзд зелізниці з 30 возів, пять возів нафти, тощо. Шкоду обчисляють на грубі міліони долярів. Огонь гасили пожарні сторожі з усіх довколичних міст морська пожарна сторожа та пожарні сторожі зелізниць. Мимо сього богато вратувати від пожару не потрафили, бо наповнені нафтою вози становили вічну небезпеку для ратуючих. Жарини, від огню, несені вітром, падали аж на другий беріг, де стояли в пристані кораблі. Через те корабельні заряди мусіли візвати усіх своїх моряків до служби, щоби обороняти кораблі на случай пожару. Пожар почався на даху одного будинку.

УКРАЇНЦІ НА ВИСТАВІ „AMERICA'S MAKING" В НЮ ЙОРКУ.

Заповіджена на день 29. жовтня нарада „Амерікас Мейкінг" відбулась при великім здвизі людий о годині 9. вечером в касарні 71. полку піхоти при парк евеню і 34 ул. Ню Йорк при парк евеню і 34 в Ню Йорку. 32 народи: які прийшли до Америки, були заступлені в параді. Українці мали 26. місце і прибули в мальовничих народніх строях, украшених українськими вишивками.

Українська іміграція має також свою окрему секцію на виставі, ють се відділ 26. посеред ріжнородних національностий. На виставі видно ткацький варстат для виробу домашніх килимів, богато ріжнородних вишивок і гуцульські деревляні вироби. Є також образи з українського життя і мапа України на виднім місці. Подана також статистика Українців по ріжних стейтах Америки. Богато чужинців інтересується Україною та дістає інформації від Дра. С. Демидчука, який пильнує українського відділу. Разом з ним працюють: Іван Лазорчик, Василь Вінтоняк, Петро Мартинюк, панна Юлія Шевчуківна та Стефанія Абрагамовська.

Що в послідній хвилі Українці ще могли взяти участи у виставі, се треба приписати енергічній праці на борзі зложеного комітету, під енергічним проводом Василя Лазути та при дальшій співучасти Івана Лазорчика, Петра Мартинюка, Василя Вінтоняка, Івана Федуна, а також Стефана Дембіцького. Вистава відбувається у вечірних годинах і тривати-ме до 12. падолиста.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНЦЕРТ НА ВИСТАВІ „АМЕРІКАС МЕЙКІНГ".

В неділю 30. м. м. о годині 8 вечером виступили на виставі „Амерікас Мейкінг" в касарні 71. полку при 34. ул. і Парк Евеню 3 національні ґрупи зі своїми співами а то: Еспанці, Литовці та Українці. Треба признати, що Українці мимо короткого часу, були добре приготовані і писались не лише напричуд гарно, але також і найліпше зі всіх 3-ох згаданих ґруп. Був се хор зложений зі співаків нюйорських і нюарських, а кромі того були поодинокі голоси з Йонкерс та Пасейк. Під проводом молодого але таланoвитого диригента Федора Онуфрика з Ню Йорку відспівав хор вязанку українських пісень п. з. „Бандура". Сольові партії виконали: звісна сопраністка панна Марія Корінь з Йонкерс, тенор Михайло Фатюк з Йонкрес і бас Теофіль Качмар з Ню Йорку. Співачки і співаки були одіті в українські народні строї і тому їх поява а ще більше удачний спів, викликали бурю оплесків і загальне признанне у публики.

ПОЛЬСЬКІ СУДИ В ГАЛИЧИНІ.

Дня 13. с. м. відбулася перед звичайним трибуналом карного суду у Львові розправа проти жовніра української армії Степана Телевяка, обжаoваного зате, що підчас арештування рим.-кат. пароха Руцінского в Потиличі його пострілив. Коли після відчитання акту обжалування суддя Приcташ, оборонець підсудимого, підніс заміт некомпетенції польського суду, зазначуючи, що Телевяк як жовнір української армії підлягає судови З. У. Н. Р., — то прокуратор Павліковскі зажадав покарання оборонця в дисциплінарній дорозі за таку нечувану сміливість. Судді Присташеви дійсно уділено догану, пан прокуратор протягом розправи спрезентував достойність польського трибуналу ще й тим, що ужив проти Телевяка слова „хуліган". Присудили йому 3 роки тяжкої вязниці. — У справі священика Глібовицького з Жабя і його сина Богдана затвердив найвищий суд у Варшаві делеґацію львівського суду. Тому визначено роз праву в окружнім карнім суді у Львові на день 4., 5., 6. й 7. листопада с. р. Обох обжаловують за злочин державної зради. Провідником трибуналу буде радник Маєр. Боронять адвокати: д-р Андрій Чайковський і др. ван Ганкевич з Коломиї та др. Лев Ганкевич зі Львова. Оба обжаловані сими днями будуть перевезені з тюрмі в Коломиї до Львова.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРОФ. М. ГРУШЕВСЬКИЙ У ВІДНІ.

Проф. М. Грушевський покищо не їде на радянську Україну, бо член закордонної делеґації української партії соціялістів-революціонерів, М. Чечель, який недавно вернувся зі своєї поїздки до Харкова, приїхав розчарований. Большевицька влада не хоче леґалізувати на Україні української партії соціялістів-революціо- Про се, більше можна довідатись з 9. ч. ґазети „Борітеся — Поборете!", яке на днях появилос

МІЛЮКОВ ВОРОЖИТЬ БЛИЗЬКИЙ УПАДОК БОЛЬШЕВИКІВ.

Професор Павло Мілюков, відомий провідник московської конституційно-демократичної партії, котрий приїхав кілька днів тому назад з Миколою Авксентієвим, щоби захороняти інтереси Росії на вашінґтонській конференції, в справі зменчення видатків на зброєння, мав в четвер розмову з представником одної нюйорської ґазети.

Мілюков зазначив наперед на вступі що він приїхав до Злучених Держав як висланник так званого виконавчого комітету російського кнституційного зібрання, котре збирається в Парижі. Мілюков представляв сей конституційне зібранне як опозицію до скрайно лівих елементів, які тепер засідають в Москві як комуністична партія, та до скрайно правих кругів, які вели свого часу невдачні зусилля повалити большевиків. Далі Мілюков приступив до економічних, суспільних та політичних справ Росії, які на його погляд представляються тепер так, що зовсім певно можна предсказати скорий упадок большевицького правління в Росії. Мілюков говорив, що советський уряд може впасти на один з трох способів: наперед він може перемінити свою форму, стати чимось зовсім инчим, а рівночасно чимось більше тревалим і постійним. На думку Мілюкова се неможливо; большевики не можуть перемінитися на щось инчого, мимо сього що вони панували в Росії довше, я квони самі сподівалися. Мілюков поясняє се довге панування дезорґанізацією Росії в наслідок війни.

Друга можливість така, що большевики упадають від зовнішньої сили, від вмішанне чужої держави, від заграничної інтервенції. Се, на погляд Мілюкова, також неможливе, бо се не може статися, так як тепер нема такої заграничної влади, яка рішилабся на інтервенцію в Росію.

Остається отже лише поваленне большевицького уряду з вні, з нутра самої Росії. І се власне, на думку Мілюкова, прийти мусить. І то за кілька місяців. Великою силою, що доведе до їх упадку, буде голад. Большевизм не є непричасний при голоді, але він є його головною причиною, і люди се знають. Свідчать про се недавні два бунти, один над Доном, другий над Волгою. Від них бунти не устають, але появляються один за другим.

УКРАЇНЦІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ.

В Ню Йорку отворено в суботу, дня 29. жовтня с. р., велику виставу, уладжену всіми народностями, які склались на американську націю, у великій касарні 71-ого полку (71 Реджимент Арморі) при 34-тій улиці і Парк евеню.

Вистава буде тривати два тижні і буде замкнена 12-го падолиста с. р.

Українці на виставі мають свій окремий відділ. Також будуть брати участь в походах і концертах.

Тикети на виставу можна дістати при касі від 34-ої улиці.

ПЕТЛЮРА ЗДОБУВ КАМЕНЕЦЬ ПОДІЛЬСЬКИЙ

РИГА, столиця Латвії, 4. падолиста. — Війска отамана Петлюри заняли Каменець Подільський.

Доносить про се депеша з Москви через Ревaль, столицю Естонії. В депеші сказано, що козаки Петлюри бились із советським війском кілька годин, почім виперли його на північний схід.

Советські війска втікають перед козаками, якими проводить отаман Тютюнник.

ПЕТЛЮРА ВОЮЄ З БОЛЬШЕВИКАМИ НА УКРАЇНІ.

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 4. падолиста. — Російський советський уряд знова бє на боєву тривогу з причини, що польське правительство позволило українському отаманови, Семенови Петлюрі, зорганізувати нову армію на польській території.

Большевицька бездротна тепеша сповіщає, що вночі на 27-го жовтня с. р. полки Петлюри, добре заосмотрені машиновими крісами, перейшли українську границю коло Гусятина (ріку Збруч, не жадну границю — Ред.); увійшли до пограничних сіл (на поділлю); побили большевицькі сторожі і посунулись аж до зелізничої станиці Ярмолинська, де стрінули перший значнійший большевицький опір.

Другий відділ Петлюрових війск, в силі 1,500 козаків, виконує випади в других сторонах російської (?) границі.

Головна сила Петлюри, яка числить 3,000 люда, заняла на Поділю Гусятин і Городок, а по короткій борні посунулась до Камянця Подільського, з метою захопити у свої руки київську зелізницю.

Советський уряд заявляє, що звернеться до Польщі, аби сейчас вияснила се нове зломанне мирового договору, бо, як каже, отаман Петлюра ділає за повною згодою і під охороною польського правительства.

Російській советські власти жалуються, що війска Петлюри прибули на границю (?) в повному військовому виряді, та що їх перевозять польськими (?) зелізницями в польських (?) возах.

УГОРЩИНА ВИКИДАЄ ГАБСБУРҐІВ.

БУДАПЕШТ, столиця Угорщини, 4. падолиста. — Угорська Національна Рада (тимчасовий парлямент) приняла сьогодня проєкт закона, який позбавляє престола бувшого цісаря Кароля Габсбурґа і викидає Габсбурську династію з Угорщини.

Сей проєкт закона вніс вчера премієр ґраф Стефан Бешлен, а Національна Рада приняла його нині.

„МАЛА АНТАНТА" НЕВДОВОЛЕНА ВИРІШЕННЄМ СПРАВИ ГАБСБУРҐІВ НА УГОРЩИНІ.

ВІДЕНЬ, 4. падолиста. — В тутешній пресі появились голоси, що „мала антанта" (Чехословаччина, Румунія і Югославія) невдоволена вирішенням справи Габсбурґів на Угорщині. Кажуть, що „мала антанта" домагається, аби Угорщина виключила Габсбурґів і від виборности на королів на Угорщині. Інакше, „мала антанта" не гадає переводити у себе орзоружения.

АМЕРИКАНЕЦЬ КАЖЕ, ЩО НІМЕЧЧИНІ ГРОЗИТЬ ФІНАНСОВА РУЇНА.

ПАРИЖ, 4. падолиста. — Сюди приїхав з подорожі по Німеччині Деймс Симпсон, заступник президента компанії „Маршел, Філд енд Ко." із Шикаґо, Ілл.

Він заявив представникам преси, що фінансовий упадок Німеччини є певний, коли в недалекій будучині її скарбові справи не будуть усталені.

Він каже, що хотяй тепер в Німеччині є сильний промислово-торговельний рух, то се діється коштом недоборів у будучині. Наприклад езлізниці ведеться так дешево, що дійсний кошт є дорозший. Се приносить страту, яку хтось мусить покрити, як се тепер то на будуче. Се приготовляє більші податки для народу в недалекій будучности. В Німеччині всетаки ще друкують без ліку паперових гроший, які щораз то падуть у вартости, далеко скорше ніж торговці можуть піднести ціну своїх товарів. Через те товари в Німеччині все ще дуже дешеві. Їх масами ввозять або перепачковують до сусідніх держав. Ті німецькі промислові вироби в тих сусідніх краях є розмірно дешеві і вибивають з торгу домашні промислові вироби. Наслідком того в сих краях промислові заводи і робітники ходять без роботи.

ЧІЧЕРІН ЛИШАЄ СОБІ СВОБОДУ.

МОСКВА, столиця Московщини, 3. падолиста. — Юрій Чічерін, советський міністер заграничних справ, вислав ноту до аліянтских держав, в якій заявляє, що Росія не буде вважатися звязаною постановами конференції у Вашинґтоні, та що оставляє собі свобідну руку робити заходи проти виконання тих постанов.

КОРЕЯНЕЦЬ УБИВ ЯПОНСЬКОГО ПРЕМІЄРА.

ТОКІО ,столиця Японії, 4. падолиста. — Нині на зелізничій станиці в Токіо пробив штилетом в груди молодий, 19-літній Кореанець, японського премієра Такаші Гару.

Гара помер в годину по замаху.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

МОСКВА Й ПОЛЬЩА.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Кореспондент польської ґазети „Курер Варшавський" прислав з Москви таку допись:

Нема надії на те, аби Москва дала Польщі те золото, яке зобовязалась дати в мировім договорі, заключенім в Ризі. Подібно буде з вивезеними з Польщі бібліотеками й творами штуки: їх Москалі систематично прячуть і продають на публичних ліцитаціях. Зі всіх протестів Польщі большевики сміються. Час до часу звертають — оден старий образ або картину.

На ніяку революцію в Росії не заноситься. Навіть тоді, коли вичерпаються большевикам засоби золота й вони мусітимуть віддатися в руки чужим капіталістам, — то при владі ще вдержаться бодай якийсь час. Повстання є, але війско давить їх і більшого значіння вони не мають. Більших заговорів нема.

Війни проти Польщі не буде, хоч Троцький хотівби війни. Бо в містах голод, а селяне мають досить війни. Зрештою большевики до війни неприготовані.

О. Н.

ФРАНЦУЗИ ПРО ГАЛИЦЬКУ СПРАВУ.

Париська французька часопись **L' Ere Nouvelle** (Ль' Ер Нувель, Нова Доба) у виданню з 5-го жовтня, 1921, помістила замітну статтю п. з. „Польща і Східна Галичина", яка в українському перекладі звучить:

„Між всіми обовязками нового польського кабінету Поніковського найбільш пекучим є безсумнівно сей, який наказує змінити вже раз політику супроти малих сусідних народів, Замах на львівського воєводу Ґрабовського, виконаний тиждень тому, вистарчає, щоби пригадати варшавському правительству в й Европі, що істнує все ще питанне Східної Галичини, яке жде слушної розвязки. Відоме є положенне сеї нещасної країни. По упадку австро-угорської монархії Українці, які творять в Галичині значну більшість (70% населення, яке числить 5,450.000 мешканців), відновили старинну самостійну українську державу. Одначе Польща напала на ту нову державу і після осмимісячної боротьби заняла край в липні, 1919. Відтоді він під польською військовою займанщиною, на яку, — впрочім лише тимчасово — дала дозвіл Найвисша Рада на засіданню з 25. липня, 1919.

„Сен-жерменський договір віддав суверенність над Східною Галичиною аліянтським державам. Політична доля краю одначе досі невирішена і населенне живе від двох років під військовим режімом самоволі.

„Польські власти, вступивши до Галичини, увязнили десятки тисяч Українців, з яких богато померло в тюрмі. І тепер ще много Українців остає в концентраційних таборах. Рівночасно українська молодь виключена від науки у львівському університеті, одинокому в краю. Тесячі урядників, що були передтим на службі австрійській, звільнено без ніякої платні, виключно тому, що вони Українці. Велике число народніх шкіл замінено на польські і замкнено богато ґімназій. До того, Польща заселює сю й так перелюднену і знищену війною країну польськими кольоністами, на шкоду трох міліонів місцевих селян, які не мають подостатком землі на свій прожиток. Ствердив се зрештою Ллойд Джордж, відповідаючи 6. илпня с. р. в палаті громад на інтерпеляцію лорда Роберта Сесила у справі Східної Галичини.

„Не вшановано навіть територіяльної едности Східної Галичини. Самовільно поділено край на три округи і один з них, а саме західний, так званий львівський, прилучено безправно прямо до Польщі. Отсе останнє запорядженне викликало самозрозуміло в Галичині велике заворушенне і воно, здається, є причиною замаху, виконаного українським студентом проти начальника того округа Ґрабовського.

„Ліґа Народів висказала своєю ухвалою з 27. вересня с. р. бажанне, аби Рада Ліґи звернула увагу головних аліянтських держав на потребу поладнати в близкому часі державно-правне становище Східної Галичини.

„Отсей крок Ліґи Народів причиниться можливо до успокоєння умів. Одначе на всякий випадок полишити Східну Галичину в теперішньому положенню, значить — заострити стан і так дуже тяжкий.

„Нехай Польща зрозуміє, що се є в її власному інтересі вибрати на будуче ліберальну і благородну політику супроти всіх слабших сусідів: Галичан, Білорусинів, Литовців. По такому довгому терпінню під чужинецьким ярмом Польща повинна з огляду на себе саму більше шанувати право до самостійности других народів."

В ПЯТНИЦЮ, 11. С. М., БУДЕ СВЯТО.

Президент Гардинґ підписав спільну резолюцію Конгресу, яка проголошує день 11. падолиста леґальним святом в Злучених Державах.

Се свято буде обовязувати тільки сього року.

Свято проголошено в трилітні роковини підписання перемиря з Німеччиною і з нагоди конференції над справою розоруження держав, яка власне має зачатись дня 11. с. м. у Вашинґтоні.

Протест Президента Петрушевича проти нових польських злочинів в Східній Галичині.

НОТА ГАЛИЦЬКОГО УРЯДУ ДО НАЙВИСШОЇ РАДИ МИРОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ В ПАРИЖІ.

Представленнем з 30. вересня с. р. звернула Українська Національна Рада Східної Галичини увагу Найвисшої Ради на незвичайно важні події, що зайшли в останнім часі дотично справи Східної Галичини.

Зосібна звернено увагу Найвисшої Ради на **безправне переведенне поділу Східної Галичини на адміністраційні польські воєвідства** і прилученне їх до (західної) области Польщі; — на **знесенне української незалежної преси;** — на **недопусканне українського студентства до студій у висших школах у Східній Галичині** та на **самовільне перепровадженне польської державної статистики і конскрипції населення на території. Східної Галичини,** всупереч постанові артикулу 91. сен-жерменського мирового договору.

А тепер Українська Національна Рада Східної Галичини вважає своїм обовязком звернути увагу Найвисшої Ради **на наслідки, які спричинили і викликали висше згадані акти самоволі польської військової окупації Східної Галичини.**

1. — **Неправне впровадженне польських воєвідств** у Східній Галичині на знак мнимої прилуки сеї території до Польщі викликало атентат українського студента Степана Федака, вимірений проти польського воєводи Ґрабовського у Львові (25. вересня с. р.), а польська окупаційна влада для збаламучення публичної опінії намагається затушувати сей акт політичного протесту проти її безправств, підсуваючи той атентат українській большевицькій орґанізації, якої нема у Східній Галичині. Головну основу населення Східної Галичини творить українське хліборобське селяньство (97% українського населення), з природи консервативне, яке придержується права особистої власности землі і є недоступне аґітації комуністів, бо воно бажає тільки увільнення галицької землі з польської неволі, щоб здобути собі незалежну Галицьку Державу.

2. — Розпорядками польської дирекції поліції у Львові з 27. вересня, 1921, ч. 3797, і з 29. вересня, 1921, ч. 3834, **застановлено видавництво українських незалежних часописий: „Український Вістник" і „Батьківщина"**, щоб тим способом закнеблювати українську незалежну пресу і затаювати перед світом безправства польської окупаційної влади у Східній Галичині. Отсе драконський акт потоптання права свободи преси народу.

3. — Окупаційний режим Польщі, що досі **не допускає українських студентів до студій у висших школах Східної Галичини**, розпочав тепер поліційні переслідування українських професорів та українських студентів і їх орґанізацій у Східній Галичині. Польські студенти на чолі з польським ректором університету, Каспровичем, вирішили на вічу 25/ вересня с. р., що вписуватися в університет у Львові можуть лиш ті студенти, що приймуть польське підданство і піддадуться службі в польському війську, а справу домагань українських студентів і їх приватних університетських курсів постановили віддати в руки польської поліції.

І так з початком місяця жовтня с. р. польська поліція у Львові, замкнувши наперед українські приватні університетські курси, увязнила ректора і голову Наукового Товариства імени Шевченка у Львові, професора д-ра Василя Щурата та професора Михайла Галущинського; розвязала гуманітарні товариства українських студентів у Львові; та увязнила кількадесять українських студентів і студенток, щоб таким способом не тільки унеможливити українському студенству доступ до науки в одинокому університеті у Львові, але також не допустити українське студентство навіть до приватної науки університетської.

Отсей прилюдний терор польської окупації та вбиванне науки і культури в українському народі Східної Галичини, — нечуваний в культурному світі народів Европи.

4. — Українська Національна Рада Східної Галичини у своєму представленню з 18. липня, 1921, доносила Конференції Амбасадорів про намір Польщі перевести **державну статистику і спис населення на території Східної Галичини** та просила: заборонити Польщі переведенне того нелеґального акту; а в останньому часі нотою з 21. вересня, 1921, просила, щоб Конференція Амбасадорів на основі артикулу 91. сен-жерменського мирового договору заборонила польській окупаційній владі переводити у Східній Галичині пис населення, визначений на день 30. вересня, 1921.

Але Конференція Амбасадорів, як звичайно, нічого не розпорядила в сій справі. Тому Польща, не зважаючи на те, що яко військовий окупант Східної Галичини не має права там переводити державної польської статистики, і як сторона інтересована у вирішенню державного становища Східної Галичини, не може перевести важного акту спису населення, а переведженнем статистики може тільки розярити і так вже заострені тамошні національні відносини; до того не відчуваючи над собою влади суверена, а також не респектуючи постанови українських і жидівських орґанізацій Східної Галичини, що рішили не брати участи в польській статистиці, — **розпочала дня 30. вересня, 1921, ґвалтом переводити державну статистику у Східній Галичині і до нинішнього дня при ужиттю терору, вязниць, грошевих кар, розбоїв, військових експедицій і стану ологи переводить безправно свою статистику, аби такими варварськими актами фалшиво виказати перед світом, мовби більшість населення заявилась за польською державою.**

Масові арештовання і безправні примушування українського населення Східної Галичини до участи в польській статистиці довели до сього, що цілі громади втікають і ховаються по лісах, а польські жандарми разом з польським військом виловлюють відтак українське населенне, зловлених вяжуть шнурами, немилосерно катують і гонять до конскрипції, як се сталось у повітах: Яворів, Перемишляни, Чортків, Чесанів і інших.

А тимчасом польські конскрипційні комісарі самовільно виповнюють конскрипційні аркуші та безправно вписують Українцям польську державну приналежність і польську мову яко рідну мову.

5. — Тому підписаний Президент Української Національної Ради телеґрафічно звернувся дня 11. жовтня с. р. до премєрів великих держав антанти з просьбою про інтервенцію і поміч в інтересі охорони українського населення Східної Галичини перед нечуваними в світі злочинами польської окупації.

З тихсамих причин Українська Національна Рада Східної Галичини домагається і просить:

Найвисша Рада Мирової Конференції, яко одиноко компетентна власть по думці артикулу 91. сен-жерменського мирового договору, зволить:

1. Негайно розпорядити неважненне наведених висше під 1, 2, 3 і 4. актів польської окупації у Східній Галичині.

2. Виделеґувати до Східної Галичини міжнародню комісію великих держав антанти в ціли доходження і покарання злочинів, доконаних орґанами польської окупації.

3. В ціли увільнення українського населення Східної Галичини від польської неволі приступити в можливо найблизшому часі до вирішення державного становища Східної Галичини яко незалежної держави свобідних народів.

Відень, 15. жовтня 1921.

Д-р Евген Петрушевич, в. р.
Президент Української Національної Ради Галицької Республіки.

ПОЧАТКИ РЕВОЛЮЦІЇ В СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Інакше не можна назвати того, що тепер діється в Східній Галичині, а чого можна було вже від давна сподіватися по страшних знущаннях Ляхів. Терпець урвався — й у Східній Галичині бачимо вже діяльний, одностайний опір народа проти польської окупації: там кипить, **зривають мости, переривають телеґрафічні получення польській владі,** в цілім краю бухає вже на верх ненависть гнобленого народа до польських наїздників. Підтверджує це й польська преса. Се очевидно початки революції, початки збалканізовання центральної Европи, за що вину посять польські наїздники й ті державні мужі аліянтів, які досі зволікають з освободженнем Галичини від старинного польського ярма.

Безпосередною причиною до сего руху, який тепер розгорівся в Сх. Галичині, була польська конскрипція. Поляки хотіли насильством і шахрайствами перевести спис населення так, аби перед світом виказати, що в Східній Галичині мало Українців. Але ціле українське населенне Галичини нарочно не ставилося до конскрипції. Не помогли страшні насильства польського війська, жандармерії й поліції. **Цілі села й повіти втікали в ліси й на поля перед польською конскрипцією.** Польські комісарі застали в дома тільки хорих і старих.

Тоді почали вони **робити масові облави за втікаючим населеннем — річ в Европі досі небувала.**

Те, що діється тепер у Галичині, **нагадує часи татарських наїздів:** польське військо вяже шнурами цілі товпи людей і бючи їх кольбами, гонить до конскрипції — немовби у полон. По містах нема вже місця в тюрмах. **Виарештована майже вся українська інтеліґенція,** почавши від ректора українського приватного університету проф. д-ра Василя Щурата. Вулиці замешкані Українцями, обступає військо й не випускаючи з них нікого переводить масові арешти й ревізії, зриває долівки по домах, нищить, і мучить людей. Чиж дивниця, що населенне Сх. Галичини попадає в розпуку й береться до нищення мостів і телеґрафічних получень?!

Замість виказати конскрипцією, що Східна Галичина — польська, доказали Поляки перед цілим світом, що вона **вся проти Польщі.** І тепер у сліпій ненависти виконують месть над бідним населеннем. Коли тепер не звернеться уваги світа — за всяку ціну — на те, що діється в Сх. Галичині, то Ляхи винищать цілий край і справлять крізаву різню між населеннем, яке самі довели до розпуки.

Браття! Робіть, що можете перед американськими і канадійськими впливовими кругами, щоби світ вглянув у сю страшну справу. Бо вже замкнені або обезвладнені всі українські товариства, навіть гуманітарні, навіть Горожанський Комітет, який опікувався сиротами й каліками...

Відень, 22 жовтня, 1921.

О. Н.

ВІДРОДЖЕННЄ НАЦІЇ.

Українське національне відродження на Холмщині і Волині. — Церковна справа. — Шкільництво. — Волинське кооперативне видавництво.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Волинь і Холмщина за старих часів були видатними осередками українського національного руху. Та лихі історичні обставини помалу довели до того, що цей край з боку національної свідомости опинився позаду всіх инших українських земель.

На початку нинішнього століття Холмщина перебувала в стані глибокого національного сну. На Волині ще можна було помітити деякий національний рух, але його приголомшувало московське чорносотенство, яке звило собі особливо міцне кубло в Почаївській лаврі. Імена митрополита Антонія, архиєпископа Євлогія й архимандрита Віталія, тісно звязані з Волиню й Почаївською лаврою, добре відомі кождому Українцеви.

Війна й революція пробудили цей край од віковічного національного сну, та годі було сподіватись і вимагати великих національних діл од темної й забитої людности, до того-ж ще й страшенно зруйнованої військовими подіями, що відогравались на її терені. Трудно сказати, який край більше потерпів од війни — Східна Галичина чи Волинь і Холмщина. В кождім разі, ворожих наїздів, сліз і крови, пожеж і руїни край бачив досить.

Аж тепер, по сімох роках нечуваних страждань і безперестанних крівавих подій, край починає приходити до себе. Оглядаючись на своє становище, Волинь і Холмщина не мають підстави дуже ним тішитись. Належали вони за цих 7 літ до Росії, переходили під німецьку владу, належали до Української Республіки, попали під большевицьку окупацію, а тепер — опинились під Польщею... Кінець не дуже потішаючий! Та чи це ще кінець? Людність Волині й Холмщини добре знає, що на її теренах ще рясно буде проливатися кров, ще головно ревітимуть гармати й палатимуть пожежі...

Та наразі утворився якийсь „статус", хоч поганий, хоч тяжкий, але відкриваючий бодай маленьку щілинку для соняшного проміння. І треба бачити, з яким завзяттєм, з якою запопадливістю й витревалістю наші волинські й холмські земляки кинулися до праці над відбудуваннєм сього зруйнованого життя! Наче ціла національна енергія, приголомшена й приспана на протязі останніх століть, разом прокинулася й з непереможною силою рве всі заставки й греблі.

А що тих гребель і заставок є більш ніж досить — це легко може собі уявити кождий, хто колинебудь мав діло з польською владою. Брутальне й часами цілком незрозуміле переслідуваннщ всього українського, закриттє українських шкіл та інституцій, особливо „Просвіти", відібраннє українських православних церков та монастирів і перетвореннє їх на католицькі, конфіската православних церковних та монастирських земель і їх парцеляція для польських зайд, — ці всі „цвітки" польської кресової політики стоять на Волині й Холмщині на порядку деннім. Стогне від них українська людність, але збільшеннє натиску викликає збільшений опір. Хто знає, може якраз ці переслідування **на національнім ґрунті,** це постійне знущаннє **над українським національним почуттем** саме й викликають такий буйний розцвіт українського національного руху на Холмщині й Волині.

Людність Холмщини дала доказ пробудження своєї національної свідомости в постанові, ухваленій дня 4. травня с. р. на зборах національних українських представників Холмщини й Підляша. В тій постанові, між иншим, сказано:

„Ми, вибрані представники українського населення, яке з давніх давен проживає на Холмщині і Підляшу, **урочисто визнаємо себе Українцями й частиною українського народу, що живе на Волині, в Галичині й по всій Україні".**

Треба знати, що то за темна темнота досі панувала серед української людности на Холмщині, як ту людність з двох боків обмосковлювано й польщено, яка вона була досі забита й затуркана, — щоб оцінити всю вагу цеї постанови, ухваленої можна сказати, під багнетами польських жовнірів. Се чудо воскресення, чудо відродження з мертвих.

А ось постанова, ухвалена дня 8. сього жовтня зїздом волинського священства:

„Жива віра вимагає і живої мови в молитвах і в службі Божій, а тому треба перейти від церковнословянської мови до народньої живої української мови".

Цею постановою волинське православне духовенство, виховуване в дусі Євлогія й Віталія, пірвало зі всіма своїми традиціями, з цілим своїм минулим. Мало того, воно ще засудило себе на внутрішню боротьбу з власними чорносотенними й москвофільствуючими колеґами, воно поставило себе в опозицію до власного начальника преосвященного Діонисія, який важким духом дихає на українство, й нарешті воно цим накликало на себе нові переслідування з боку польської влади, яка з історичного досвіду знає, що українізація церкви є страшною небезпекою для її панування. Зїзд на це все не подивився й ухвалив свою **історичну** постанову, історичну бо вона напевне буде поворотною точкою в розвитку української національної справи на Волині.

На полі шкільництва доводиться, на жаль, зазначити більше фактів переслідування, ніж дійсних здобутків. Польська влада закриває школи з українською викладовою мовою при викладах, не дає посад учителям-Українцям. Про державну допомогу українським школам нема вже й мови, хоч українська людність платить державні й місцеві податки не тільки нарівні з польською, а ще в більшій мірі. Не зважаючи на це все — а може й завдяки цьому — українська людність уперто й завзято бороняться проти польщення й обмосковлення своєї школи. Селяне в дуже богатьох випадках волять зовсім не посилати своїх дітей до школи, ніж дати їх до школи московської чи польської. В звязку з цим приватне українське навчаннє стало на волинських селах звичайним явищем.

Економічне становище волинської та холмської людности було й перед війною не дуже блискучим. Війна остаточно зруйнувала й той невеличкий добробут, який істнував до того часу. Про якунебудь державну чи закордонну благодійну допомогу на відбудуваннє зруйнованих господарств нема й мови. Тому й всі культурно-національні заходи місцевих Українців страшенно терплять від браку коштів. Нема грошей на книжки, на часописи, на утриманнє „Просвіт", читалень і шкіл, а тої мізерії, що можна назбирати з місцевої голої та голодної людности, розуміється, не вистачає й на тисячну частину того, що потрібно.

Але й тут люде якось дають собі раду, й хоч з тяжкою бідою, а все посувають наперед культурно-національну справу. Між иншим, варто тут згадати про Волинське Кооперативне Видавництво, яке недавно заложилося й вже досить широко розвинуло свою діяльність. Удїл у видавництві коштує 100 польських марок (щось 10 чи 15 американських центів), і таких удїлів вже назбиралося стільки, що Видавництво видрукувало кілька добрих книжок і тепер захожується коло видавання власної щоденної часописи. Коли-б хто з американських земляків схотів своїми кількома центами допомогти Видавництву в його праці, то зробив би цим добре діло, а може й незлий інтерес, бо Видавництво має велику будучність.

Велику будучність має й цілий український національний рух на Волині й Холмщині. Найкращим доказом його тривкости є те, що він виростає з глибин самого народа, а не є чимсь прищепленим зовні. Українство на Волині й Холмщині розвивається органічно й стихійно. Як весняний потік рветься воно вперед, і певна річ, що не заборонами, карами й адміністративними перешкодами його стримати.

Берлін, 21. жовтня.

Радянин.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ ВІЧЕ В ПЕРТ АМБОЮ.

(Допись „Свободи").

Щоби киринити, щоби кинути якунебудь кість незгоди, большевики наші роблять віча, на яких стараються осягнути свою ціль і збаламутити нарід. Зробиться віче на поміч рідному краєви, нарід охотний помогти, але від чого киринники. Сейчас роблять віче і собі і крутять на своє копито, а бідний нарід не знає, кому вірити. Тойсам робучий нарід, з тихсамих сіл в краю, ділиться на два табори і стають собі ворогами. І хто тут винен? Наші провідники! бо певно, що не нарід! Не нарід буде відповідати за наші невдачі, за наші недолі, за наш упадок, — але провідники.

Приїхали провідники большевиків і до Перт Амбою, бо почули, що тут збирають на бонди, отже треба киринити і крутити людям голови. Зробили се віче в неділю, 30-го жовтня с. р. Приступили до роботи, бесідували самі провідники з Ню Йорку. Але, щоиб лучше зловити людей за серце, зачали від нападу на У. Н. Союз, всіли на всіх урядників Союзових і редакторів за підпираннє бондів в „Свободі" і на нікім сухої нитки не лишили. Погулявши собі по всіх урядниках і представивши їх в найгіршім світлі, доперва взялися до бондів, яко цили свого віча. Жадних бондів не потреба, бо тим лиш підпирається наших панків, які за сі гроші жиють виставно, уживають собі, автомобілі купують, кричав тов. Дмитришин. Скаржиться „Свобода", каже дальше тов. Дмитришин, що попи не хотять куповати бондів. Вони знають, що роблять. Коли попи не хотять куповати, то пощож Ви маєте куповати? Не купуйте! Хотять сто тисяч долярів зібрати? О! не зберуть, не зберуть! Хваляться, що мають щось $20.000. Більше певно не будуть мати, повторяє тов. Дмитришин. Бонди, се зрада народу. Петрушевич зрадник. Петрушевич а Пілсудский то все одно! Має бути Галичина під Петрушевичом, то лучше най буде під Поляками. На запит одного, що думає о внеску делеґата Канади Догерті, Дмитришин махнув лиш рукою і сказав: „Хто там його буде слухати? — Нам українським робітникам треба злучитися з робітниками польськими і увільнити Галичину від панської неволі.

Се провідна гадка большевицьких провідників на вічу в Перт Амбою. Але, чи справді воно так? На се відповім.

Не вірю, щоби попи не купували бондів, а знаю, що всі чесні попи, добрі патріоти закупили бонди і то за більші суми і доста велике число їх є, а другі певно не схотять повстидатися і еще закуплять. Тому сей арґумент тов. Дмитришина, цілком нікого не переконує, бо як межи робітниками і бізнесменами, так і поміж попами може знайтися хтось, що не закупив бондів, але се лож, аби всі попи не купували.

Каже тов. Дмитришин і то без найменьшої ознаки встиду на лици, що, як маємо бути під Петрушевичом, то лучше нам бути під Польщею! Так! Сего і йому подібного речення жаден чесний патріот, а ще до того провідник народа, за якого вважається тов. Дмитришин, не скаже. Що тов. Дмитришин се сказав, то я сему не дивуюся, бо може бути, що се його приватний чи личний бізнес, але, що сего слухали люди, які ще не всі виріклися своєї вітчини і притакували головами та пескали в долоні, се вершок їх неграмотности і безкритичности.

Коли було в Перт Амбою віче народне в справі помочі для відірвання Галичини від Польщі, на якім був делеґат краєвий Др. Мишуга і наш славний патріот д. Слободян, то большевики як не люди від рана пили, аби мати відвагу навіть не допустити до віча, а не йно розбити його. Поприходили на віче, тримаючися ледви на ногах і своїми криками і гуками віч-но перешкаджали, хоч ніхто їх на се віче не просив і не жадав, аби вони купували бонди. Коли прийшов тов. Дмитришин, який крім писка жадних наук не має, то вони спокійно слухають всяких дурниць а ще й притакують. Сее лише в нашім народі можливе. Щоби приплескувати на зраду вітчини, се лиш наші люди потрафлять. Нехай говорить найбільші дурниці, на біле, що чорне, аби лишень з своєї партії чоловік. В другім народі такого провідника, якби відважився говорити на шкоду вітчини, викинулиб люди за обшивку за двері, але не у нас. То нам лучше остати під Польщею як під Петрушевичем, питаюся Вас тов. Дмитришин і світлий Зборе на бувшім вічу? І чи Ви вірите в се? Петрушевич днесь є президентом, бо представляє наші інтереси і стоїть на чолі сего уряду, який бореться, щоби уратувати наш край від Польщі. А хто Вам сказав, що він схоче бути президентом і на дальше, коли вітчина буде самостійна? Петрушевич не взяв шлюбу з урядом президентури. Він у нас є тим, чим Імон де Валера у Айришів; він є тепер начальником, з яким може говорити Антанта. Але коли буде вітчина вільна, може бути президентом і сам тов. Дмитришин, коли його нарід вибере.

Отже чи чесно се сказати і крутити людям голови, що лучше нам під Польщею як під Петрушевичем? А бідний нарід, некритичний слухає і плескає в долоні, от сам не знає чому, хиба, що темний і не здає собі з сего справи, а тов. Дмитришин певно сміється в дусі в кулак з него.

Отже, не бонди є зрада робучого народа, але така бесіда з зрада робучого і темного народа, бо лиш темняки повірять в щось подібного, а ніколи розумний, патріотичний нарід український.

На третий арґумент відповідаю:

Тепер хлоп-польський в краю дише тоюсамою ненавистю до хлопа українського, що його пан, бо Польщу відродили не хлопи польські, а пани, маґнатерія польська. Се відома річ, що аристократія польська, яка мала впливи у Франції, в Америці і по других краях, вона зробила Польщу. Хлоп польський гордий з того, що має Польщу і йде за вказівками свого уряду. А як уряд польський виносить своїх хлопів, видно хочби от з сего приміру. В однім великім селі рогатинського повіту, селі Черче, був на ціле село оден, однісенький, як кажуть, зайда, Поляк, Йосиф Келлер. Що робить польський уряд? Скидають старого війта, а на його місце призначують на сей уряд того одинокого Поляка в селі! Розуміється, що сей Поляк став гордий і вірний свому урядови, бо при його помочі він вийшов головою громади чисто української і начальником о чім йому ніколи не снилося; він права рука пана старости. (З села Черче много дуже людей в Перт Амбою і много з них большевиками).

Читаємо в листах з краю і в ґазетах, що Поляки на нашу Східну Галичину наслали велике число Мазурів і поселили їх на двірських полях і то вже в много повітах, а задумують се робити всюди. Вони будуть творити село в селі, бо нашим людям не продадуть ні кусника ґрунту. А нащо їх наслали Поляки? На те, аби в кождій громаді війт був Поляк, аби школа в селі була польська, аби був косцюл і матечки, аби всяке урядованнє було польське, аби людей наших перевести на польське. Поляки-Мазури будуть горою; всюди будуть верховодити, а нашого бідного ґазду Українця будуть мати за посліднього, будуть його понижати і гайдамакою, бидлом називати. Їх ціль буде зробити з Українців Поляків. Хто схоче якої ласки чи помочі чи то в суді, чи в уряді податковім, чи хочби пасовиска, чи дерева з ліса за гроші, стань Поляком— скажуть, а дістанеш.

І хиба безглузний повірить, що хлоп польський (беручи загально, бо якісь винятки можуть бути) стане рука в руку з українським хлопом, аби увільнити Галичину з неволі шляхти польської, коли він там став паном, а український хлоп його помелом.

Дальше... большевики надіються на переворот в Галичині. Аж жаль за серце стискає слухати таке. Хто підійме сей переворот в Галичині? Той збідований, змарнований, перехорований, голодний наш хлоп на селі, чи робітник і інтеліґент перестрашений в місті; той, який пять чи шість літ був на війні, і ледви приблендався до свого села, щасливий, що удалось йому побачити ще свою родину і то може не всю, бо много з них померло? Той, котрому не вільно навіть рушниці нині у себе держати?

Поляки добре чувають над сим і се для них найбільше бажанне, щоби вийшов деякий неспокій, бо там сейчас нашлють до села силу війска, яке немилосерно збиткується над безборонним народом, а проворнійших розстрілюють, або вивішують.

Що за безличність большевиків? В часі тяжкої війни, коли наші браття в краю проливали свою кров, гинули від кулі, голоду і холоду, а декотрі каліками остали при життю, — наші большевики в Америці робили кулі, амуніцію, заробляли великі гроші, їли, пили, бавилися і в теплій огрітій хаті робили політику і революцію, а тепер тісамі большевики американські чекають на переворот і жадають від тих наших мародів в краю, аби вони ніби з польськими робітниками зробили переворот і увільнили Галичину від шляхотської панської неволі. А коли вже вони Галичину увільнять і зроблять порядок, то тоді вони, ті наші американські большевики зроблять їм ласку і прийдуть до краю на готове, аби стати їх комісарями большевицькими. Ось се мрії наших хитрих мудрагелів!

Так товариші не йде! Коли вірите в свої мрії і в силу оружя, будьте героями не боягузами, стріляйте просто, не споза плота. Як кажете, Вас много в Америці. Ви хлопці здорові, не змучені війною, охочі до праці, так, як до розбивання віч на добру справу; не сидіть вигідно довше тут в Америці, але гайда всі — кілько Вас є, на кораблі — дорога вже отворена — на чолі з вашими провідниками Дмитришиними і товаришами до рідного краю, а там на місци покажуть, що ви можете. Там робіть політику, а не кириньте на ганьбу і встид тут. Хватіть за оружє; ви-ж виразно кажете, що Галичину увільнить лишень робітник, а деж ліпші робітники,, як не наші большевицькі в Америці?— Увільніть наш край від шляхотської панської неволі, а тоді ми всі віддамо Вам честь і скажемо: Ви наші герої, ви освободителі нашого краю, пануйте над нами, рядіть нами!

Але, хто з нас в Америці, хто знає добре наших героїв большевиків чи повірить в таку історію?

Інакше політикувати і киринити в Америці, а інакше воювати зі зброєю в руці в краю!

Панове Братя не будьмо дітьми, маймо розум! Не вірте в байки большевицькі; не. слухайте сего, щоби ми сиділи під Польщею і чекали слушного часу, бо нім прийде слушний час, то роса очи виїсть, то Поляки нас зїдять і вкоротці з нас і знаку не остане. А кілько з нас стане мучениками, невільниками, слугами не йно пана, але й хлопа польського, який на кождім кроці дасть нам пізнати свою висшість і гордити нами буде, бо він Поляк, пан, а ти хам, гайдамака, а ні, то йди на польське, а й тоді тобі скаже: перекінчику-гайдамако.

Тому йдім за напрямом не платних аґентів, а наших правдивих патріотів, які хотять увільнити наш край за помочию Антанти і то тепер, не колись, бо лиш вона Антанта має силу над Польщею, бо большевики російські нас запродали, нас віддали на загибіль, на загладу Польщі, і вони нас не спасуть, бо вони се зробили в порозумінню з Польщею.

Поможім нашим провідникам увільнити наш край від Польщі. На поміч сего діла вони видали бонди. Сі бонди треба нам розкупити, аби вони мали за що боротися, бо средств матеріяльних жадних нема. Се наш обовязок, .. помогти, обовязок кождого чесного, характерного, правдивого Українця, в чиїх жилах українська кров пливе. Так робили всі другі народи, які боролись за самостійність; так робити і нам треба. Се не новина.

Нам не ходить о се, хто стоїть на чолі сеї політики і сего великого діла, чи Петрушевич, чи хто другий. Се байдуже. Нам не ходить о самого Петрушевича, бо на місце Петрушевича може стати і другий. Але нам ходить о саме діло, яке має рішитися внедовзі, а то: виєднати у Антанти, **аби Східна Галичина не належала більше під Польщу.**

А коли Галичина буде свобідна, то заряд і спосіб правлення вибере собі нарід сам, той нарід, який тільки вчасі війни натерпівся, але не ситі большевики американські, які сиділи в Америці і киринили.

Так до діла! сьміло! не дивімся на наших киринників, не оглядаймось на них, бо вони не люблять своєї вітчини ні народу; не біймося їх, бо вони самі нехай ганьбляться своєї підлої роботи і кирині, а не ми. Але поможім, кого стати; купуймо бонди, бо наша вітчина в небезпеці!

А... коли поляжемо і пропадемо, то пропадемо не через кого іншого, а через власних таки наших киринників, зрадників і підплачених аґентів, яких колись проклинати будемо і тяжко стогнати будемо може віки цілі в ляцькій неволі за се, щосьмо не вихіснували доброї нагоди.

Тому, коли знаходяться такі люди, що роблять віча проти свободи власного свого народу і приплескують в долоні всяким фалшивим бесідникам, а може й платним аґентам, — і то вчасі, коли важиться доля вітчини, а з рідної землі благають наші браття о поміч визволення з неволі, то вони, такі люди роблять найгірше діло і показують сим, що вони самі не варті свободи, бо вони не люди, а як люди, то хиба Богом забуті, а людьми прокляті.

Пертамбоєць.

JERSEY CITY, N. J.

Повідомляється всі Товариства, Братства і Сестрицтва, що **дня 6. падолиста 1921 в неділю по Богослуженню** відбудуться **спільні наради в справі маніфестації на 11. падолиста.**

До участи в тих нарадах проситься обовязково всіх Урядників зглядно відпоручників всіх Товариств, Братств і Сестрицтв, а також всіх щирих Українців, котрим незавидна доля наших Рідних у Східній Галичині не є рівнодушна.

ЗА МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

И. Дмитрів, пред.; **Г. Павлик** секр.; **М. Рось,** скарб.

259-60

ДОПИСІ

—o—

(Дописи просить ся писати лише на одній стороні паперу і по можности читким письмом. Писати треба пером, а не олівцем. Коли в дописи наводите які імена, то напишіть їх виразно і правильно, щоби не було непотрібного баламутства. Між поодинокими стрічками лишайте доволі місця, щоби можна було вигідно невідповідні слова або лиху стилізацію справити і до друку приладити. Пишіть завсіди щиру правду і не обдурюйте своєї редакції та читачів своєї часописи, бо се приносить народови шкоду, а не пожиток. Правдиве імя і назвиско кождого дописувателя (а також його докладна адреса) мусять бути редакції знані, бо безіменних дописий не береться під розвагу. Хто не підписує своєї дописи своїм правдивим іменем, то на його жадання редакція задержує його правдиве імя в тайні і ніколи та нікому сього не зраджує. Як хто не має довіря до своєї редакції, то нехай не висилає до неї ніяких письм. Коли ми віримо своїм дописувателям, то маємо право жадати, щоб і вони нам вірили).

—o—

МІНЕАПОЛІС, МІНН.

Діяльність тутешної „Запорожської Січи".

Дня 9. жовтня б. р. відбувся в церковній гали мітінґ тов. „Запорожська Січ", 385 відділ У. Н. Союза, на якім ухвалено 50 долярів на закупно українського бонду. Крім того ухвалено вислати протест проти польської окупації Східної Галичини до президента Злучених Держав і до секретаря Гюза.

Хоч наше товариство мало за минувших два роки великі розходи, то помимо того воно не ухилилося від сповнення свого народного обовязку.

У нашій „Січи" є 38 членів, але се дійсні Січовики. Я думаю, що ані один з них не відмовиться закупити Бонд Свободи своєї української держави.

Мушу тут похвалитися, що наше товариство невелике числом, але зате велике своєю народною роботою. Воно має свою власну музичну банду і всюди, де тільки треба, висилає свої протести і меморіяли в справі визволення українських земель з рук наїзників (прим. каблеґрами до Найвисшої Ради, до Ліґи Народів і до Ллойда Джорджа та меморіяли до сенаторів і конґресменів стейту Міннесота).

Наші Січовики не звертають своєї уваги на крикливість наймитів Лейби Троцького, але роблять безперервно свою народну роботу. Коли наше галицьке правительство проголосило державну позичку Східної Галичини, то один з наших товаришів, Петро Качмар, не чекав аж на збори народні чи на спеціяльний мітінґ товариства, але зараз вислав до Української Місії у Вашінґтоні 100 долярів на український Бонд Свободи. Тим він дав доказ свого щирого патріотизму, бо дуже добре зрозумів недолю наших братів Січовиків, котрі поневіряються в ляцьких тюрмах, або примирають з голоду в чеських таборах.

Другий з ряду наш Січовик, О. Палатюк, купив бонд за 50 долярів і заявив, що коли буде потреба вимагати, то не пожалує ще більше гроша на визволення свого рідного краю з ляцької неволі.

У наших Січовиків є кров козацька, а таким Січовикам належиться честь і слава.

Як по всіх місцевостях, так і в нашій не бракує большевицької зволочі, яка стараєть ся всякими способами пошкодити нам у народній роботі. Але наші вірні сини України не звертають ніякої уваги на діяльність большевицьких мальчиків, а через те вони мало не показяться з безсильної люти і злоби. Наші патріоти не дадуться зловити на комуністичну вудку і одні других заохочують до витривалости в усякій народній роботі.

Мимоходом згадаю, що в 235-тім числі нашої „Свободи" появилася допись якогось тутешного „парафіянина", в котрій автор помішав горох з капустою — діло народне з церквою. Несовісний дописуватель накинувся на людий (хоч не назвав їх по імени), котрі дійсно працюють для нашої громади, і тим зробив їм незаслужену кривду. Я ніколи не сподівався, щоби в нашій громаді знайшлися такі киринники, котрі обчорнюють перед загалом невинних, ба навіть заслужених громадян. Видно діло, що „парафіянин" не є справді парафіянином і діяльним членом нашої громади, бо инакше він не мав би смілости публично брехати та вводити в блуд редакцію своєї часописи.

А Ви, Браття, не звертайте уваги на тих роздорників, бо тепер не на те час, аби свариться та лаяти один другого. Замісць непотрібної сварки та непорозумінь ми ще кріпше возьмімся за руки та робім далі благородне діло, яке вимагає едности і згоди. Не дивуймося таким „парафіянам", котрі не мають відваги підписатися під наклепом на „критикованих" ними людий. Такі „парафіяни" не можуть дати сатисфакції чесним і совісним громадянам.

А ви всі, котрі називаєте себе робітниками, роздумайте добре над тим, чи нам тут на чужині треба ділитися на ріжні партії і поборювати одні других. Всі ми чейже бажаємо свободи і волі свому рідному краєви, всі хочемо увільнити його з ворожого ярма. Так пощо-ж нам витрачувати свої сили на боротьбу внутрішну, коли клятий ворог занапащує нашу вітчину і забиває в диби весь український нарід — не виключаючи і найпростійшого робітника?

Браття робітники! Возьмімся спільно за визвольне діло, яке тепер вимагає всякої помочі. Нам же тут не вікувати на чужині! Колись ми забажаємо вернутися на свою рідну землю, то що ми тоді скажемо нашим рідним братам, коли вони нас запитаються, що ми робили тоді, як вони свою кров проливали і тяжкі муки зносили за наш рідний край?! Чи по нашім повороті до старого краю наші рідні подадуть нам свою руку, чи може плюнуть нам в очи? — отсе питаннє, на яке ми мусимо відповісти собі тепер, поки ще не запізно!

Секр. тов. „Зап. Січ".

—o—

РАНКІН, ПА.

Що у нас чувати.

В нашій місцевости є споре число Українців і братство св. Григорія, від. 24 У. Н. Союза. Щодо народної роботи то вона стоїть дуже лихо. У нас Українці лиш по назві, а по ділах то всі байдужні. Їм не треба нічого: ані бондів, ані протестів, ані школи, бо то для них всьо злодійське.

Нас кількох Українців в Бредок належимо до згаданого висше братства. Аж на двох мітінґах я ставляв внесеннє, щоби виасиґнувати з каси можливу квоту на бонд оборони Галичини і зібрати від членів та від не-членів дещо на бонди. Але тут не так пішло, як я думав, бо зараз по моїй пропозиції виступив один большевик, котрий сказав, що то всі злодії, які лише обкрадають „Українців, і т. п.

Мало було членів, аби сю справу рішити, то й на тім скінчилося. Думав я, що на другім мітінґу мусить щось з тим зробитися, бо на приспаннє сеї справи моя совість не позволяла.

Прийшов день 9. жовтня б. р. Зійшлися члени на мітінґ і я знова вношу сю справу. Аж тут виступає тойсамий Лейбів підхлібник і зачинає нас, свідоміших членів, визивати злодіями і рабівниками, які вкрали 10 долярів на протестаційну телеграму. Наш відділ лише сю одну телеграму вислав, бо попередно висланну телеґраму в імени товариства оплатив майже в цілости один з наших членів. Більше наш відділ нічого не зробив.

Складали ми на політичну оборону Галичини, то з каси нічого не дали, лише свідоміші люди зложились. А котрий Лейбів та польський підхлібник дав доляра-два, то нині мало не повіситься з гризоти, що втратив у Ляха ласку.

Ті, що давали перше, то і тепер дають, і поти не спічнуть, поки ми не запануємо на своїй землі.

Нас є кількох Українців у Бредок і ми закупили бонди, за кілько хто міг. Ось їх імена: І. Савчин $25; І. Цьокан $15; Г. Бутрин $10; Ю. Футрик і М. Футрик по $5. — Разом $60.

До Вас, Українці, котрі маєте хоч іскру любови до неньки України, кличу: Даймо змогу правительству Петрушевича вибороти Незалежну Галицьку Републику! Не слухайте тих польсько-жидівських наймитів, бо вони тішаться з того, що Ляхи повивішували, повистрілювали та в арештах голодом поморили таке велике число Українців. Вони тим усім тішаться, бо як приїдуть до краю, то зараз дістануть посади: жидам воду носити і панські воли за хвости крутити. Будьте певні, зрадники погані, що лучшої заплати за свою песячу службу не дістанете, як гарапом поза уха від панського гайдука — як би, не дай Боже, ваша мрія сповнилась і Галичина осталася під Польщею.

Мушу зазначити, що згадане братство складається майже з самих Єзупільців і самі Єзупільці виступають проти всякої народної роботи. Для них аби лише був „муншайн", бо то самі куми та шваґри. Як зійдуться де, то без „муншайну" не обійдеться. Тоді вони співають „душу й тіло ми положим" — але не за свободу, а за „муншайн".

От і такі то люди! В їх роднім місті ляцькі кати всіх свідоміших Українців уже давно помордували (ті, котрі лишилися при життю, є тепер скуті і їм не вільно навіть обізватися), а їх краяни в Америці пяними голосами свою рідну Неньку зневажають і на службу своїх найбільших ворогів рихтуються!

Люди, люди! Чому ви затратили почуттє своєї власної кривди?!

І. Цьокан.

ВІСТИ З УГОРСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Часописі в Ужгороді оголошують поклик Тов. „Просвіта" в Ужгороді до підкарпатських родимців у справі складок на будову величавого „Народнього Дому" в Ужгороді. Складки надсилати на адресу: Підкарпатський Банк, Ужгород, вкл. книжечка ч. 78.

В Мукачеві відіграв 10. м. м. „Руський Театр" з Ужгороду „Запорожця за Дунаєм", а 11. м. м. „Мартина Борулю". Саля була переповнена. Перший виступ славновісного директора М. Садовського принято довгими оплесками й обкидано його квітами.

Філія Ужгородського Горожанського Комітету засновується сими днями стараннем проф. О. Вахнянина в Мукачеві. При ній буде заложена також харчівня для галицьких збігців.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

РАНКІН, ПА. Бр. св. Григорія, від. 24, взиває своїх членів, аби конечно зійшлися на мітінґ, котрий відбудеться 13. падолиста в Мацьковій гали під ч. 349 4. улиця. На сім мітінгу будуть важні справи до полагодження. Котрий член не явиться на сей мітінґ, заплатить $1.00 кари, а урядник $2.00. — Н. Магун, предс.; В. Білан, секр.

РОМ, Н. Й. Бр. св. Михаїла, від. 121, подає до відома, що річний мітінґ відбудеться в церковній гали при ул. Лоренс і Данайстер в неділю, 13. падолиста, о 1-шій годині пополудни. На сей мітінґ мають явитися всі члени місцеві і фармері. Нових членів будеться принимати до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Д. Іванців, предс.; І. Лаврук, секр.

БОСТОН, МАСС. Отсим повідомляється, що звичайний мітінґ тов. „Дружина Князя Данила", від. 238, відбудеться дня 13. листопада в церковній гали від числом 136 Арлінґтон стріт. Кождий член повинен явитися на тім мітінґу і привести зі собою хоть одного нового товариша або одну товаришку. Дорогі Товариші і Товаришки! Вступайте громадно в члени У. Н. Союза, бо то є найліпша організація для нашого народу у Америці. Не відкладайте сеї справи на пізнійше, але вступайте нині, бо завтра може бути запізно. — Л. Гриценко, предс.; М. Козульцевич, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Отсим повідомляється всіх місцевих і позамісцевих членів (шеровців) Української Робітничої Т. Спілки під ч. 57-59 Beacon St., Newark, N. J., а щоби конечно найдалі до дня 1-го грудня (Dec.) 1921 надіслали всі свої теперішні точні адреси до: **W. Wagnytz, 59 Beacon St., Newark, N. J.** Члени місцеві можуть зайти кождого дня вечером до Робітничого Дому і подати адресу секр. Спілки. 60-62

Заряд Укр. Роб. Т. Спілки.